

РЕЦЕНЗИЯ

Рецензент: проф. д-р Соня Колева Тончева, д.оз.н
Зам. - директор на Филиал Шумен, МУ – Варна
Член на Научното жури, съгласно Заповед № 109-372/21.08.2023г. на
Ректора на МУ „Проф. д-р П. Стоянов“ - Варна

Относно: процедура за заемане на академична длъжност „доцент”

в област 7 „Здравеопазване и спорт”; професионално направление 7.4, Обществено здравеопазване, специалност „Управление на здравните грижи”, за нуждите на Катедра „Здравни грижи” – ФОЗ на МУ „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна.

Настоящият конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент” е обявен в ДВ, бр. бр.54/23.06.2023 и в него участва един кандидат – **Галина Илиева Петрова**, доктор - главен асистент в Катедра Здравни грижи на ФОЗ при МУ „Проф. д-р П. Стоянов” - Варна.

Съгласно заповед № 109/ 21.08.2023г.на Ректора на МУ „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна съм член на Научно жури, изготвящ рецензия по процедура за заемане на академична длъжност „доцент” по научното направление в област 7 „Здравеопазване и спорт”; професионално направление 7.4. Обществено здравеопазване, специалност „Управление на здравните грижи”, за нуждите на Катедра „Здравни грижи” – ФОЗ на МУ „Проф. д-р П. Стоянов” – Варна.

За конкурса гл. ас.Галина Петрова, доктор е представила всички необходими документи, съгласно изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на МУ- Варна, оформени в изряден вид

1.Кариерен профил на кандидата

Гл. ас. Галина Илиева Петрова е родена на 21.02.1973 г. гр. Белослав. Завършва полувисше медицинско образование по специалност “Медицинска сестра – общ профил” (1993-1996) в Полувисш медицински институт в гр. Варна. Започва своя трудов път през 1996 г. в Дом „Майка и дете“ в гр. Варна, а в периода 1998-2007 г. работи в различни здравни структури в гр. Стара Загора.

Притежава ОКС „Бакалавър“ по “Управление на здравните грижи“ (2001-2003) във ФОЗ, МУ-Пловдив, ОКС „Магистър“ по “Управление на здравните грижи“ във ФОЗ, МУ-София (2005-2007) и следдипломна специализация по „Медицинска педагогика“ (2011-2014) в МФ, Тракийски университет - Стара Загора.

От 2007 г. е асистент в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт” към МФ на ТУ- Стара Загора, а от 2019 г. - главен асистент в катедра „Здравни грижи” към Факултет „Обществено здравеопазване“ на МУ - Варна.

През 2015 - 2016 г. Галина Петрова е докторант по научната специалност „Управление на здравните грижи“ в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт”, МФ, ТУ - Стара Загора. През 2016 г. защитава дисертация на тема „Развитие на профилактичните здравни грижи за деца - ролята на медицинската сестра” и придобива образователната и научна степен „Доктор“.

Включвала се е в разнообразни форми на продължаващо обучение по проблеми на сестринството, педагогическа и научна компетентност, компютърна грамотност и езикова квалификация.

Член е на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи, Българска асоциация по общественото здраве, Европейска асоциация по общественото здраве, Българско научно дружество по история на медицината, Българско научно дружество по общественото здраве.

Има добра компютърна грамотност и ползва английски език на ниво В2.

2.Общо описание на представените материали по конкурса

Гл. ас. Галина Петрова е представила за участие в конкурса за доцент списък с **23 научни труда**, разпределени както следва (Таблица №1):

Таблица №1. Научни трудове разпределени по вид и място на публикуване

№	ВИДОВЕ НАУЧНИ ТРУДОВЕ	ЧУЖБИНА	БЪЛГАРИЯ	ОБЩО
1.	Хабилитационен труд Монография		1	1
2.	Дисертационен труд/авторереферат		1	1
3.	Публикации в списания и сборници			
	• <i>Приложени в конкурса за доцент</i>			23
4.	Разпределение на научните трудове по език на издаване			
	<i>Публикации на български език - 8</i>			8
	<i>Публикации на чужд език - 15</i>			15
5	ОБЩО НАУЧНИ ТРУДОВЕ			23

Кандидатката участва с научна продукция (статии и доклади), от които е самостоятелен автор на 2 публикации, първи автор в 7 публикации, 2-ри автор в 3 публикации, 3-ти автор в 3 публикации, 4-ти и последващ автор в 10 публикации. В значителна част от научните трудове кандидатката има водещо авторското участие, но прави впечатление и умението ѝ за провеждане на научно – изследователска работа в екипи.

Голяма част от публикациите са отпечатани в авторитетни наши специализирани издания: Тракия журнал, Социална медицина, Scripta Scientifica Medica, Асклепий, и др. Останалата част са публикувани в сборници, от които 4 са в чужбина. Представена е справка за IF 3.123.

Препоръчвам засилване на публикационната активност на гл. ас. Г. Петрова в специализирани списания за здравни грижи и сестринство. По този начин трудовете ще бъдат видими за специалисти по здравни грижи, които четат и публикуват резултати от научни проучвания.

По количествени показатели на критериите за присъждане на академичната длъжност „доцент”, на основание ПРАС в МУ „Проф. д-р П. Стоянов“, продукцията представена от кандидатката надхвърля изискванията за АД „доцент“.

Кандидатката има създаден профил в „Google Scholar“ и „Research Gate“ и ORCID, където има видимост за нейните трудове в български и чужди списания, показател за публикационния ѝ имидж и актуалност на тематиката, по която работи.

Представена е справка за 7 цитирания на трудове на кандидата, която е изготвена от библиотеката на МУ Варна.

Научната активност на гл. ас. Петрова се изразява и в представяне в научни форуми, свързани със здравните грижи и обучението на медицинските сестри, което гарантира популяризиране на научната продукция.

Кандидатката е представила справка за участие в 7 проекта, 6 от които са финансирани от фонд „Научни изследвания” към ТУ Стара Загора и 1 от Фонд „Наука“ в МУ Варна:

1. Научен проект №11/2011г. (2011-2012г.): „Организационни и етични измерения на продължителната грижа в общата медицинска практика: състояние и подходи за утвърждаване на добри практики”;
2. Научен проект № 12/2011г. (2012-2013г.): „Пациент-центрираната грижа в общата медицинска практика – проблеми и предизвикателства”;
3. Научен проект №21/2013г. (2013-2015г.): „Развитие на профилактичните здравни грижи за деца- роля на медицинската сестра”;
4. Научен проект №27/2014г. (2014-2016г.): „Равен достъп на децата в България до здравни грижи”;
5. Научен проект № 11/2017г.: „Промотивно-профилактични дейности за майчиното и детското здраве в първичната извънболнична медицинска помощ: актуални оценки и перспективи”
6. Научен проект № 4/2017г.: „Превенция и ранната диагностика на гръбначните изкривявания в детските градини - иновативен елемент в практическото обучение на студентите от специалност Медицинска рехабилитация и ерготерапия“
7. Научен проект № 21024/2021г.: „Детската смъртност в България - източник на нови подходи за оптимизиране на детското здравеопазване“, одобрен за финансиране от фонд „Наука“ в конкурсна сесия 2021, МУ Варна

Гл. ас Г. Петрова работи активно и със студенти като методичен ръководител, подпомагайки публикационната им активност.

3.Оценка на научно-изследователската и научно - приложната дейност на кандидата

Представените 23 бр. научни труда, с които кандидатката участва в конкурса за заемане на АД „доцент“ съдържат научно-приложни, теоретично - познавателни и приноси с потвърдително значение в следните 6 основни научни направления, които по значимост представям както следва:

№	ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ	№ НА ПУБЛИКАЦИЯТА ОТ СПИСЪКА С НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ
1.	ИСТОРИЯ НА СЕСТРИНСТВОТО В ДЕТСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ ИЗМЕРЕНИЯ	A1, B3, Г8.10, IV.3, III.2
2.	РАЗВИТИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕТСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В БЪЛГАРИЯ – ИСТОРИЧЕСКИ, ЗДРАВНО-ПОЛИТИЧЕСКИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ	A1, B3, Г 8.10, Г8.12, Г 8.14, Г Г8.15, Г 8.16, III 1, III 2, IV 4

3.	ЗДРАВНО - СОЦИАЛНИ НЕРАВЕНСТВА В РАННА ДЕТСКА ВЪЗРАСТ	<i>В3, Г7.2, Г7.3, Г8.10, Г8.14</i>
4.	СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ НА ДЕТСКИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ	<i>В3, Г7.4, Г8.9, Г8.11</i>
5.	ЕТИЧНИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ГРИЖА В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА	<i>Г8.1, Г8.2, Г8.3, Г8.4, Г8.6, Г8.7, Г8.8, Г8.13, II.1, II.2</i>
6.	ВАРИЯ	<i>Г7.1, Г8.5, II 3, IV 1</i>

***НАПРАВЛЕНИЕ 1: ИСТОРИЯ НА СЕСТРИНСТВОТО В ДЕТСКОТО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В ЕВРОПЕЙСКИ И БЪЛГАРСКИ ИЗМЕРЕНИЯ (А1, В3, Г8.10, IV.3,
III.2)***

В това важно по значимост направление може да бъдат открити в монографичният труд „Сестринството в детското здравеопазване“ за първи път у нас представени и анализирани резултати от проведено теоретично изследване върху участието на медицинските сестри при оказване на лечебни и профилактични грижи за деца, в болнични и извънболнични условия (В3). Поставени са важни за разрешаване проблеми на детското здравеопазване. Засегнати са исторически аспекти на педиатричното сестринство, съвременните автономни практики и съпътстващи проблеми в практическото им реализиране. Обсъден е проблемът за взаимодействието на семейството и медицинската сестра. Авторката проявява изключителна сензитивност по отношение на важна приоритетна група от населението – децата, и причините за влошените показатели на детското здраве.

Принос с теоретико познавателно значение: Установени от авторката са причини за възникването на здравни грижи за деца (18-19 век) – променени възгледи за детето под влияние на новите социално-икономически условия, хуманитарно - философски течения и идеите за ценността на детето в семеен и обществен контекст, висока детска смъртност, Проучена е най-разпространената форма за протекция върху здравето на децата - детските здравно съвещателни станции – прототип на съвременните детски консултации (В3, А1).

Приноси с познавателно значение: Установено е от гл. ас. Петрова възникване на специализирани болнични сестрински грижи за новородени и недоносени. В извънболнични условия медицинските сестри се специализират в грижи за развитие на здраво дете (проследяване на физическо и нервно-психическо развитие, правилно хранене, предпазване от инфекциозни болести, закаляване) и комуникация със семейството му - обучение в по-висока здравна култура (В3).

Анализирана е ролята на неправителствената организация Съюз за закрила на децата в България (СЗДБ) за възприемане на тази прогресивна европейска практика и обединяване усилията на всички заинтересовани за детското здраве институции в България. Паралелно с новата практика са разгледани и инициативи за повишаване професионалната подготовка, вкл. в местни и международни курсове на сестрите посетителки. Разкрит е положителният български опит за попълване на дефицита на сестрите - посетителки в селата чрез създаване на институцията учителки - съветнички, Международният съюз за закрила на децата оценява и поръчва тази положителна

практика като пример за работа в селски райони с недостиг на здравни кадри през 30-те години на ХХ-и век (А1, В3, Г 8.10, IV 3, III 2).

НАПРАВЛЕНИЕ 2: РАЗВИТИЕ И УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕТСКОТО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ В БЪЛГАРИЯ –ИСТОРИЧЕСКИ, ЗДРАВНО-ПОЛИТИЧЕСКИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ (А1, В3, Г 8.10, Г8.12, Г 8.14, Г Г8.15, Г 8.16, III 1, III 2, IV 4)

Значителна част от научната продукция на гл. ас. Г. Петрова е посветена на това научно направление.

Принос с познавателно значение: Изследвана е връзката между идеите и визията на български лекари- общественици за развитие на здравеопазването за майки и деца през 1930-те години и създадената след 1944 -1950 г. здравна система в частта ѝ „Майчинство и детство”. Установена е приемственост между политиките и практиките заложи в Държавния здравен план (1940 г.) и структурите и дейностите на детското здравеопазване в здравната система след 1950 г.(А1,В3, Г 8.10, IV 4, III 1 , III 2).

Установено е мястото на България по отношение на показателите за детска смъртност сред европейските държави. Анализирани са причините за задържане на показателя по време на социално-икономическия преход след 1990г. и факторите повлияли върху него (А1, Г8.16).

Принос с теоретико - познавателно значение: Обсъдени са промените в медицинското обслужване на децата след реформата от 2000г.. Авторката поставя въпросът за недостатъчното използване на капацитета, който притежават медицинските сестри в профилактичната работа с деца. Доказани са и неудовлетворените потребности на групи семейства от индивидуализирани съвети и напътствия при отглеждане на здраво дете (Г8.12, Г8.14, Г8.15,).

Принос с потвърдително значение: Разгледано е развитието на структури и дейности в общественото здравеопазване, предназначени за лечение и профилактика на децата. Установена е значима роля на детските медицински сестри за подобряване на здравето на децата и намаляване на детската смъртност. Подчертана е ролята на патронажните медицински сестри в детските консултации при децата от 0-3г. (В3).

НАПРАВЛЕНИЕ 3: ЗДРАВНО – СОЦИАЛНИ НЕРАВЕНСТВА В РАННА ДЕТСКА ВЪЗРАСТ (В3, Г7.2, Г7.3, Г8.10, Г8.14)

Това научно направление се отличава с особена актуалност. Гл. ас. Петрова проучвайки потребностите на най – малките пациенти – новородените и децата открива здравно – социалните неравенства като причина за влошени здравни показатели, съотнесени към детското здраве. В това направление са направени приноси с **практико-приложно значение.**

Авторката въз основа на документален анализ и емпирични проучвания обсъжда здравни неравенства в ранната детска възраст и факторите, които предизвикват неравнопоставеност, с акцент върху местоживееене, образование, етническа принадлежност. Здравните грижи за децата в градовете са значително по-добри в сравнение с тези в селата ($p < 0,001$). Повечето деца от ромски произход не получават достатъчна здравна услуга ($p < 0,001$). Установени са значителни различия в социално-битовите условия по етническа принадлежност. Различията персистерат във второ изследване след пет години в същите гнезда и при същата методика. Налице са

неудовлетворени потребности на майките от индивидуализирани консултации, но остава дискуссионен въпросът дали медицинската сестра може да запълни тази празнина. (ВЗ, Г7.2, Г7.3, Г8.10, Г8.14).

НАПРАВЛЕНИЕ 4: СЪВРЕМЕННИ ПРОБЛЕМИ НА ДЕТСКИТЕ МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ (ВЗ, Г 7.4, Г8.9, Г8.11)

Научните трудове на гл. ас. Галина Петрова по отношение на съвременните проблеми на детските медицински сестри имат **приноси с познавателно и практико – приложно значение.**

В това направление е представен обзор на базата на библиографско търсене от последните пет години по три важни теми: следдипломно обучение, самостоятелна работа, социално-психологични и организационни проблеми на детските медицински сестри. Самостоятелната роля на детската медицинска сестра е намерена най-често в скринингови програми и полагане на специфични грижи при лечението на редица социално - значими заболявания. Представени са иновативни стратегии за справяне със синдрома на прегаряне като възможности за нова информация с потенциал за нови идеи и насоки за изследователска работа и добри практики (ВЗ, Г 7.4, Г8.9).

НАПРАВЛЕНИЕ 5: ЕТИЧНИ И ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОБЛЕМИ НА ПРОДЪЛЖИТЕЛНАТА ГРИЖА В ОБЩАТА МЕДИЦИНСКА ПРАКТИКА (Г 8.1, Г 8.2, Г 8.3, Г 8.4, Г 8.6, Г 8.7, Г 8.8, Г 8.13, II.1, II.2)

Значителна част от продукцията, представена за участие в настоящия конкурс е посветена на етични и организационни проблеми на продължителната грижа в общата медицинска практика. Очевидно интересът на авторката е резултат на нейната клинична практика като медицинска сестра в детски сектори. В това направление са направени приноси с **познавателно и практико-приложно значение**

За първи път е проучена и представена чуждестранната практика „предварителни указания за лечение“ (ПУЛ), която все още не е популярна в България. Акцентира се върху ПУЛ като средство за зачитане на правата на пациентите в общата практика. Представеният анализ запознава медицинската общественост с теоретичните основи и практически измерения на ПУЛ (Г 8.1, Г 8.2, Г 8.4, Г 8.6.)

Доказана е непригодността за българските условия на документа Предварително решение (ПР), като накърняващ правата и интересите на пациента. Направени са предложения за промяна в документацията и законодателството, които впоследствие са възприети от здравните власти (Г 8.1, Г 8.2, II 2).

Проучено е мястото на медицинската сестра като част от медицинския екип и ролите, които медицинските сестри биха могли да имат в предварителните здравни указания: предоставяне на информация и емоционална подкрепа, посредничество при диалог в семейството или между членовете на медицинския екип и документиране на грижите (Г 8.3, Г 8.13, II 1).

Принос с методически и приложен характер: Проучено е отражението на етичните проблеми, съпровождащи здравната реформа в България посредством анализ на жалбите, постъпили в комисията по професионална етика (Г 8.7).

В ползрението на авторката са конфликтите в сестринската практика, в които присъстват етични аспекти. За обсъждане и анализ са приложени добре познати и

иновативни методи (контент анализ, описание на случаи, анализ на студентски писмени разработки по структурирана задача, интервюта с елементи на наблюдение),(Г8.8, Г8.13).

НАПРАВЛЕНИЕ 6: ВАРИЯ (Г 7.1, Г 8.5, II 3, IV 1)

Малка част от научните трудове на гл. ас. Г. Петрова са включени в направление вариация.

Принос с познавателно значение: Включени са две публикации с исторически характер. Проучена е дейността на д-р Хр. Бодуров, първият нает лекар от българската община в Ст. Загора, който преглежда населението на принципа на „абонацията“ (Г 8.5). Разгледани са социално-икономическите фактори, влияещи върху удовлетвореността от работата на болничните лекари (Г8.11).

Принос с практико-приложно значение: Разгледана е готовността на работниците от индустриални предприятия за справяне с бедствени ситуации. Доказано е значението на предварителната информация, средствата за защита и начина за оказване на първа помощ (Г 7.1, II 3).

Принос с потвърдително значение: Направен е обзор на статии в научно популярни вестници и списания по темата-Здравна просвета на майките и децата. Подчертава се баланса между статиите с профилактична насоченост и тези представящи съвети при заболявания на децата (IV1).

4. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

Гл. ас. Галина Петрова е уважаван преподавател в областта на здравните грижи с 16 години преподавателски стаж, от които повече от 3 години и в момента в Катедра здравни грижи, ФОЗ в МУ Варна, а останалият в Тракийски университет Стара Загора. Натрупаният опит изгражда гл. ас. Петрова като преподавател, владеещ практически и теоретични основи на здравните грижи и лекционното и практическо преподаване. Участвала е в колективи за разработване на учебни програми по специални дисциплини за специалност „Медицинска сестра“ и е разработила дидактически тестове за целите на обучението.

Представена е справка за учебна натовареност на кандидата, според която е посочена достатъчна учебна натовареност. Преподавателската дейност на гл. ас. Галина Петрова обхваща широк спектър учебни дисциплини в различни специалности, реализирани като асистент в МФ-Стара Загора и като главен асистент в катедра „Здравни грижи“ в МУ-Варна. Кандидатката в момента осъществява преподаване по общо 9 (задължителни) учебни дисциплини, от учебния план на специалност „Медицинска сестра“.

Г. Петрова е участвала в подготовката на акредитационни процедури на специалност „Медицинска сестра“, както и в научни форуми, организирани от Катедра здравни грижи в МУ. Кандидатката за конкурса има и други активности, свързани с обезпечаване на учебния процес и научно изследователската работа в Катедрата по Здравни грижи, ФОЗ на МУ – участие в разработване на учебни програми и курсово ръководство в специалност „Медицинска сестра“.

Представените справки за педагогическата подготовка и дейност на гл. ас. Г. Петрова доказват стремеж към непрекъснато усъвършенстване и поддържане ниво на висока прецизност и осведоменост по отношение на развитието на съвременните

изисквания към здравните грижи и управленските и педагогически аспекти в дейността на преподавателя.

5. Обща оценка за съответствието на кандидата спрямо задължителните условия и наукометрични показатели на МУ- Варна

Обемът на представената от д-р Галина Петрова, научна продукция надвишава основните наукометрични показатели, предвидени в Правилника на МУ- Варна за заемане на академичната длъжност „доцент”. Прави впечатление актуалността на разглежданата тематика в съответния времеви порядък. Научната дейност и приносите се отнасят както до предоставяне на нова информация, така и до формулиране на хипотези и теоретични обобщения. Проучванията на д-р Петрова са методически добре поставени, предоставящи теоретични изводи и практико - приложни решения. Направени са приноси с теоретично – познавателен, методически и приложен характер и с потвърдително значение.

Кандидатката развива научно –изследователската си дейност в много области на здравните грижи и допринася за обогатяване на сестринството.

6.Лични впечатления

Познавам лично гл. ас. Галина Петрова от конкурса за заемане на длъжност асистент в катедра Здравни грижи в МУ Варна. Запозната съм с научната дейност на кандидатката, както и с нейното развитие като преподавател. Иновативна, с модерно мислене, д-р Петрова прави задълбочени и интересни проучвания и търси решения за внедряването им в практиката. Отговорна към обучението на студентите, с подчертано критичен подход и даваща всичко от себе си тя преподава и въвлича студентите към различни активности, свързани както с учебната така и с изследователска дейност. С подчертан интерес към усвояване на нови знания и проучване на добри практики в работата на медицинската сестра, тя непрекъснато търси пътища за оптимизиране управлението на здравните грижи чрез изясняване на ролята и функциите на съвременната медицинска сестра. Уважавам нейната любознателност, трудолюбие и готовността ѝ да бъде полезна.

Добронамерена към колеги и студенти, отзивчива и внимателна гл.ас. Петрова е изградила авторитет на уважаван преподавател, колега и професионалист.

7. Заключение

Въз основа на положителната оценка на учебно-преподавателската дейност и научната значимост на научните трудове намирам за основателно да **предложа на уважаемите членове на Научното жури да предложи на Ректора на МУ Варна кандидатурата на гл. ас. Галина Петрова, доктор за заемане на академичната длъжност ”доцент”** (в област 7 „Здравеопазване и спорт”, професионално направление 7.4 Обществено здравеопазване, специалност „Управление на здравни грижи“ в катедра „Здравни грижи“ на ФОЗ към МУ – Варна).

Дата: 27.10.2023г.

ЧЛЕН НА НЖ:
Проф. д-р Соня Тончева, д.оз.н.

